

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 1.

Lýsingarprísar fyri pørtir: 30 øyr. á forsíðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýtungum fast
ávslettur í prísum.

Tirsdag hin 24. mai 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Fóto. Blaðið
verður biðt í posthúsum, brennivagnstøðum
og skrivstovum. Telf. 143.

1. árg.

FØROYA ARBEIDARA-
FLOKKUR, eins og ar-
beidarar um allan heimin, eru
nú so langt áleiðis komnir í
hugsunnarhátti viðvíkjandi teirra
stöðu í almennum viðurskiftum
og politikki, at tað heraftirdags
merkist, at tað er ein serstak-
ur politiskur flokkur. Langt-
an og bóðan eftir tí risandi
frælsissól, sum teir bert hava
lisið um er áralong. — Vantað
hefur eisini verið, at frælsissólin
rættvísni vildi rísa her eystan
landa og gylla henda lítt oyggja-
fólk í glóðandi morgunroða.
Men sum dagar og ár fóru aftur
søgn, so hvar henda vakra
fuglsón, tí alt tyktist at bera at
tí borði — at verðin og menn-
iskur, samfundsskipan sum lóg-
regul — alt var órættvísi, einki
annað.

Árið ið fór undirskrifað til
fullnar, at enn eru ikki allar
góðar frælslyntar kendslar deyðar
og vónirnar um risandi frælsis-
sól ikki brostnar.

Arbeidaraflokkurin stendur nú
við grindina — og leiðin er
nýggj — og ger tað væl eisini
sitt til, at einstakir himprast,
áður enn farið verður til gongu
— teir vóru jú so mangan við
nesini tiknir, beint sum teir
hildu seg verða best staddir.
Hesu ferð eru tað sjálvir teir
ið strevast og sleipa í tí dagliga
livslus yrki — bæði á sjógv og
landi, bæði til fjalls og fjørðu,
sum leggja fyri og sjálvir vilja
skipa framburðin soleiðis, at
hann sum mest skal og má
koma at gagna tein strevandi,
teim sum framskaffa alt kultu-
rellt og materielt virði. Og tað er
ikkilagi, vit kenna tað best sjál-
vir, hvat ið mest treingir til umvæ-
ling og broyting, tí hvør skilur
okkum og fætar okkara sakn og
okkara trond og longsl. Viður-
skiftini herheima hava nú í teim
seinri árin arta seg soleiðis, at
vit ikki framvegis kunnu læta
meir eindrast og sorlast í tógn.

Vit hava sæð bakslátturin
her heima, hvar alt tað, ið
byggt og stýrt verður av einstak-
linginum, fyrst tykist at vaksa
skjótt upp fyri so aftur um eina
tíð, tá ið ein minst varðar av, at
rapla saman, og alt hitt av ein-
staklinginum upphýgjað ikki bert
sorlast, men hvat ið verið er, tað
dregur mangan við, ið litið hefur
allan sín mátt og megri á ein-
staklingin í staðin fyri sjálvar
at hugsa í tíð og ikki í úrtíð.
Hetta hefur væl í stórum givið
einum og øðrum nógv at hugsa
um felagskap, hollari
vinskap, djúpari kendslur ið eiga
at binda teir arbeidandi og
próva er tað og sagt er tað so
lidið og verður altíð so sagt,

sum tað verður sagt: „eingin
kennir mein í annans bein“.

Arbeid er upphav til alt virði,
og mest sum møguligt av ar-
beidsins virði eigur at koma
teim til góðar sum arbeida.

Socialisman er hin einasta
politiska rørsla, sum beinleiðis
er lög til rættis fmillum og
fyr tey, ið leggja sína megri til at
lúka tær treytir, sum hvørt
menniskja eigur at kenna sum
sína skyldu — at liva og virka.
Og virkast eigur, skal og má
soleiðis at hin stóra jarðarumfá
kann eiga pláss til øll menn-
iskur og herundir eisini rætt
til tað, ið jorðin gevur til matnað
og til klædnað. Aðalhorin er
hvar tann, ið framvinnur tað
virði, sum ger livið hugnaligt at
liva, tí stórt var hann fmillum
teir stóru, sum evnaði at metta
teir svangu. Soleiðis sum socia-
listan hevur breitt seg um
heimin, vil hon eisini breiða seg
herheima og sláa djúpar røtur,
tí einans hon er hin sanna ar-
beidararørsla, tí hon grundar
sína stóð á arbeid, og vit vita
øll, hvat tað hevur at tíða.

So væl sum arbeid er upphav
við til alt virði, so væl er
eisini arbeidsmáður næstur til
lónina, og tað vil eisini gagna
Føroyum og Føroyingum, um
arbeidið her á landi bæði á ein
og annan hátt má koma teim
arbeidandi til góðar.

Her er leiðin til uppbyggingar,
her er vegin til eitt fullt frælst
arbeidarlósið, og hvør málvísur
arbeidandi Føroyingur eigur tí
at stýja henda politiska flokk,
sum grundar sína stóð á ar-
beid og arbeidssins virði.

M. S. V.

En lille Misforstaaelse.

En russisk Prins, der havde Over-
opgivet med alle kejserlig-russiske
Pigenkøler, rogede sit Hverv med
stor Samvittighedsfuldhed. For ikke
længe siden kom det ham for Øre,
at Forplejningen skulde være meget
slægt i Klosterskolen i Smalensk.
For selv at undersøge Sagen begav
Prinsen sig lidt for den sædvanlige
Spisetid til Klosterset og gik lige ind
på Køkkenet. I Døren traf han to
Soldater, der bar en stor dampende,
med et Laag tildækket Kedel.
»Hvad kommer de her med, søn-
der med?»
Soldaterne så ad det naturligt.
»En Skål med Prinsen videre.
Skeen blev straks skaffet til Veje.
men en af Soldaterne vovede at
fremsætte en Bemærkning.
»Hold Mund!« raabte Prinsen.
»Laag afte«
Ingen vovede nogen videre Ind-
vending, og Ha. kejserlige Højhed
saw en Skælfald op og spiste den.
»Fy, fælle udbrod han derpaa,
skalder I det Suppe? Det er jo
Skyllendte«
»Ja, det er det opaa. Deres kej-
serlige Højhed svarede en af Sol-
daterne, »vi var netop færdige med
at vaske op«

Grønland.

Nogle Notitser fra den sidste Tids Debat om
grønlandske Forhold.

Vi bringer her, efter danske
Blade, nogle Uddrag af Debat-
ten om Grønland.

**Færingenes Fiskeri
ved Fyllobank.**

Den Forhandling, som Mini-
steriet Madsen-Mygdal førte med
de forskellige Partier, inden Sa-
gen foretoges i Rigsdagen, re-
sulterede for Socialdemokratiets
Vedkommende i, at følgende
Erklæring afgaves:

Endskønt en indgående Under-
søgelse ikke med den levende Frist
er mulig, vil Socialdemokra-
tiets Rigsdagsgruppe ikke
modsatte sig den fore-
slaaede Ordning, der byder
en betydningsfuld Indrømmelse over-
for de færøske Fiskeres Ønsken.
Det er imidlertid en Selvfølge, at
Ordnningen og den fornødne Kon-
trol under de forenigede Forhold
maa etableres alene paa Mini-
steriets Ansvar.

I Tilslutning til denne Er-
klæring har vort Partis Ord-
fører, Kammergaard, udtalt
sig i Rigsdagen og anbefalet
Forslaget.

Højre delte sig paa Spørgs-
maalet. Medens Partiets Ord-
fører, Hendrickse, erklærede, at
Forslaget var ret Solstrøff i de
færøske Fiskeres Tilværelse,
udtalte Partiets Formand, Hr.
Pürche, at han frygtede, at der
sammen med Færingerne vilde
trænge uvekkende Fiskere
og Eventyrtre ind i Grønland.
Det danske Højre er som be-
kendt splidagtigt. Det bekræf-
ter sig ogsaa i nærværende Til-
fælde.

**Kan de grønlandske
Kul udnyttes?**

En ung Dansker, Harald Niel-
sen, har i London opnaaet Be-
rømmelse ved en Opfindelse, der
kan blive epokegørende. Den
gaar ud paa at udvinde Olie af
Kul.

Om den unge Opfinder ud-
taler vor Partifælle, Folketings-
mand Vilhelm Rasmussen:
»Denne Opfindelse aabner hid-
til uanede Muligheder for Ud-
nyttelsen af de rige Kullegjer, som
findes paa Grønland, men som
hidtil har været ganske upaa-
agtede, fordi den lange og be-
sværlige Transport vil fordyre
dem saa meget, at de vilde være
usælgelige ved Siden af engelske
og tyske Kul. Efter at det nu
er afgjort, at det grønlandske
Soterritorium ikke længere skal
forbeholdes Grønlanderne alene,
kan der være Tale om et dansk
og færøsk Fiskeri ved Grøn-
land, og kunde det lade sig gøre
paa Stedet at udvinde Olie af
de grønlandske Kul, vilde det
selvsagt have stor Betydning for
dette Fiskeri, idet Skibene da
kunde blive forsynet med den
fornødne Olie paa selve Stedet«.

En radikal Skærmne.

De radikale Aviser forlyster i
denne Tid deres Læsere med en

Historie om, at Folketingsmand
Hauge skal have foræret en Grøn-
lænder Erik den Røde Boplads-
løn paa Grønland. Fortællin-
gen er først fremsat i »Politiken«.
Sæner er den vandret over i
andre radikale Organer. Histo-
rien fortælles i »Pol.« saaledes:
»Da Hauge i 1925 var i Grøn-
land forerredte han uden videre
et værdifuldt Græsningsareal —
Erik den Røde gamle Boplads
— bort til en Grønlander. Han
havde ingen Ret dertil. Arealat
er meget frodigt og det er skamme-
ligt at handle saaledes med Sta-
tens Jorder«.

Sagens Sammenhæng er fol-
gende:

Paa venstre Side af den Elv,
hvor Erik den Røde i sin Tid
rejste sin Boplads, ligger Rui-
nerne den Dag i Dag af Eriks
saakaldte Gaard og en Kirke,
som hans Hustru lod bygge.
Paa Elvens højre Side har en
Grønlander, Lars Frederiksen,
med sin Familie bosat sig. Han
har her bygget sig et pænt lille
Behovshus og et Par meget
smaa Udluse. Ved Statens Støtte
har han faaet sin en ret betyde-
delig Faarehjord. Han boede
her ganske ene i 1925 med Kone
og 4 Børn samt en Grønlander,
der var i hans Tjeneste. De
havde 4 danske Mil til nærmeste
Boplads. Men de var velfornøjede
og kunde leve uden Nærings-
sørgen af Jagt, Faareavl og en
Smaale Fiskeri. Lars Frederiksen
havde kun en Bekymring, som
han aabenbarede for Hauge, da
denne besøgte Stedet, og det var,
at nogen skulde komme og jage
ham bort, efter at han havde
taget Jorden i Besiddelse, hyg-
get paa den og søgt at faa en
Smule Kultur i den. Hauge
svarede ham, at han kunde
være ganske rolig. Ingen kunde
med nogen Ret jage ham bort.
Staten havde selv opfordret ham
til at tage Jorden i Besiddelse
for at vise, at der herude kunde
drives nogen Faareavl. Det vilde
derfor være ganske utænkeligt,
at Staten derefter skulde jage
ham bort. Og andre havde na-
turligvis ingen Ret dertil. Lars
Frederiksen var selvfølgelig i
sin gode Ret til at sikre sig mod
at blive fortæret fra den Jord,
han her havde begyndt at kul-
tivere til Fordel for sig og sine
Børn. Nu laver den radikale
Presse dette selvfølgelig Til-
sagn, som Hauge gav den fæ-
tigne Grønlander, til en alvorlig
Sag, hvorved Statens Interesse
er krænkert. Vi tør roligt sige,
at derved leveres et nyt Vidnes-
byrd om den sygelige Sinds-
tilstand visse radikale Folk ef-
terhaanden er naaet til overfor
Socialdemokratiet. Heroverfor
er der næppe noget at gøre i
Øjeblikket. Vi kan kun notere
det som en Kendsgerning.

Hin færøyska húsmanns- lógin í Fólkatínginum.

Sum fólk kunngjaf vi í 1925
fyrilagt Føroya lógtíngið uppskot
um húsmannsbrúk í Føroyum,
fyrirleika av antmanninum og
búnaðarráðgevarinum í felag.
Tíngið hevði ikki tað árið stund-
ir at fáast við hetta máli og
goymdi tað veturin yvir — læt
tað vetrarfrysta — og gav seg í
kast við uppskoti í seinastu tíng-
setu. Nú skuldi ein trú, at teir,
ið lisið høvdu hitt innkomna
uppskotið um húsmannsbrúk í
Føroyum, gjøgnum hin langa
fríð, ið er fmillum tíngsetur-
nar — heystfríður, vetrarfríður
og vársfríður — vóru blivnir
varðir við tær lýtir, ið hitt inn-
senda uppskotið hevði. Men
soleiðis var ikki; húsmanns-
lógin kom ígjøgnum í tí skili
at aftaná lógtíngsbroytingina, er
so hótta, at spurningurin kundi
verði hildin beinur at verði sum
segði: Er uppskotið ætla til at
stygga fólk frá jarðabruknum?

Teir, sum uppskotið høvdu
fyrirleika, høvdu sett sum minsta
mát 2 ársfóður; og vit kenna alt
øð, hvussu vordði er,
tá ið lógin heimilast tað, at minsta
mát næstan altíð verður brúkt.
Lógtíngið minskar minsta máti
til tað hálva, soleiðis at í árs-
fóður skulu og mega fáttakir
føro, skir jarðabrukkarir verða
sæl noyðdir við.

Tað dugnar einki til umvæling
av lógini um hetta mundi at gera
atfinningar, vegna tess at hon
smýgur ígjøgnum ríkisdagin í tí
skili — ella óskili — sum lógtíngið
hefur greitt hana úr hond-
um; men vit finna aftir um stund
og vilja tá taka spurningin um
húsmannsbrúk til nærri umrøðu
og eisini føra hann á mál, so
hann kann koma til at gagna
jarðabruknum og harav eisini
fólkunum!

At fólkatíngsmaðurin er klárur
yvir, at hin færøyska húsmáðurin
skal virka bæði á sjógv og landi,
prógar henda samroða, hann
hefur haft við »Venstres Presse-
bureau«.

— Jordlónene tægar ju Sjátt paa at
overføre den her gældende Lovgivning
til os — saa vidt det nu efter Forhol-
dene lader sig gøre, og jeg tror, at
det vil være en god Hjælp for os. Vi
har jo nok en Slags Husmand (Træ-
mand) paa Færøerne, men det er
første Gang, at der gives Adgang til
Laan til Opdyrkning af Jord til Hus-
mandbrug.

Er der i saa Henseende større
Udviklingsmuligheder paa Færøerne?
— Ja, jeg ventet, at de Love, Reger-
ingen nu har fremsat, og som for-
haabentlig vil blive gennemført, vil
sætte Part i Opdyrkingen af færøsk
Jord og skabe Betingelser for, at de
færøske Træmandslov af 1894 kan
komme til at virke efter sin Hensigt.
Der er efter denne Lov oprettet ad-
skillige Hundrede Brug, som kan
gives Aarsfordr til en a to Kær, men
Opdyrkingen af de indhegnede Are-
aler er stedsaa gaet langsomt, fordi
Dyrkerne samtidig er Fiskere. For-
haabentlig vil de nu fremsatte For-
slag lætte Udviklingen paa dette
Omraade.

— Vel ikke saaledes, at de paagel-
dende udelukkende kan leve af
Landbrug.

— Nej, men dog saaledes, at man
kan lægge mere Vægt paa Opdyr-
kingen end tidligere.

